

6° ΕΠΑΛ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

2015 – 2016

Η Ομάδα μας

Η έκθεση αυτή αποτελεί την παρουσίαση της εργασίας του Περιβαλλοντικού Προγράμματος του σχολείου μας, 6ο Επαγγελματικό Λύκειο Ηρακλείου, με τίτλο “Το Λιμάνι του Ηρακλείου – Χθές και Σήμερα”, για το Δίκτυο “Βιομηχανική Κληρονομιά” του ΚΠΕ Νάουσας.

Η υλοποίηση του προγράμματος έγινε από τους ακόλουθους εκπαιδευτικούς του σχολείου μας:

- 1) Καγιαλής Κωνσταντίνος ΠΕ14.04-Γεωπονίας,
- 2) Μιχαηλίδη Αφροδίτη ΠΕ19-Πληροφορικής.
- 3) Σμαραγδή Ελευθερία ΠΕ17-Δομικών Έργων.

Στο περιβαλλοντικό αυτό πρόγραμμα συμμετείχαν οι μαθητές της Α τάξης των τμημάτων Α5 και Α6, συνολικά 40 μαθητές.

Το πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια του περισινού όπου είχαμε ασχοληθεί με την ιστορία του λιμανιού του Ηρακλείου και τα επαγγέλματα που χάθηκαν.

Πώς δουλέψαμε

Ο στόχος της εργασίας μας ήταν:

-Να εξασκηθούν οι μαθητές στην εξεύρεση παλιού πληροφοριακού υλικού και φωτογραφιών

-Να γνωρίσουν καλύτερα την ιστορία της πόλης τους.

-Να καταγράψουν τη δραστηριότητα που υπήρχε στο παρελθόν

-Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές ως προς την ανάγκη διάσωσης της κληρονομιάς της πόλης

Οι μαθητές πραγματοποίησαν εκπαιδευτική επίσκεψη στο Λιμάνι και έβγαλαν φωτογραφίες. Παρακολούθησαν επίσης ταινία της ιστορίας του Λιμανιού από την Ενετοκρατία μέχρι και την Τουρκοκρατία.

Η αναζήτηση πληροφοριών από τους μαθητές από το διαδίκτυο και μαθήματα όπως Γεωγραφία, Ιστορία, Γεωπονία τους βοήθησαν να γνωρίσουν πρώτες ύλες, προϊόντα και τεχνογνωσία μιας άλλης εποχής που αποτελεί πτυχή της Βιομηχανικής Κληρονομιάς που οδηγεί τους μαθητές σε αναζήτηση στοιχείων για την ιστορία του τόπου τους.

Γνώρισαν την Ιστορία του Ενετικού Λιμανιού – Νεώρια, πώς ήταν το λιμάνι τότε ποια τμήματα του τότε λιμανιού κατεδαφίστηκαν για να επεκταθεί, το εμπόριο και ποια τα κύρια προϊόντα που εμπορεύονταν.

Επίσης οι μαθητές μας μπήκαν στη διαδικασία σύγκρισης του χθες με το σήμερα.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΕΝΕΤΙΚΟ ΛΙΜΑΝΙ ΕΝΑ ΑΙΩΝΑ ΠΡΙΝ

Το φρούριο Κούλε (ή “Rocca Al Mare”) όπως έμεινε στη γλώσσα του λαού με την τουρκική ονομασία, βρίσκεται στο ενετικό λιμάνι του Ηρακλείου, δεξιά στον “εισπλέοντα” και αποτελεί μέρος του φρουριακού συγκροτήματος της πόλης. Χτίστηκε το 1523-1540 και ήταν τότε ένα μεγαλοπρεπές φρούριο. Πάνω σ αυτό είχε χτιστεί και ο φάρος του λιμανιού. Επί τουρκοκρατίας είχε χρησιμοποιηθεί και σαν φυλακή για τους επαναστάτες Κρητικούς. Αριστερά του φρουρίου ήταν και ο μικρός Κούλες ο οποίος χτίστηκε αργότερα

Το παλιό ενετικό λιμάνι

Οι πρώτες λιμενικές εγκαταστάσεις στη περιοχή του Ηρακλείου, υπολογίζονται από αρχαιοτάτων χρόνων. Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια δημιουργίας οργανωμένου λιμανιού στον όρμο του «Χάνδακα» έγινε στην περίοδο της Αραβοκρατία (9ος μ. Χ.). Με την ανάκτηση της Κρήτης στα εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας το 961 μ. Χ. ο "Χάνδακας" σταδιακά εξελίσσεται σε ακμαία πόλη με αστική οργάνωση.

Παλιά το λιμάνι χρησίμευε ως ναύσταθμος για τα ενετικά πολεμικά πλοία και όχι μόνο. Γι' αυτό κατασκευάστηκαν στην προκουμαία στέγαστρα, τα arsenal, όπου επισκεύαζαν (κυρίως Κρητικούς τεχνίτες) ναυπηγούσαν τα πλοία εκείνη την εποχή. Τα νεώρια ήταν 19 στον αριθμό και οργανωμένα σε 3 οικοδομικά συγκροτήματα. Τα Νεώρια ξεκίνησαν να κατασκευάζονται το 1281 και ολοκληρώθηκαν το 1556.

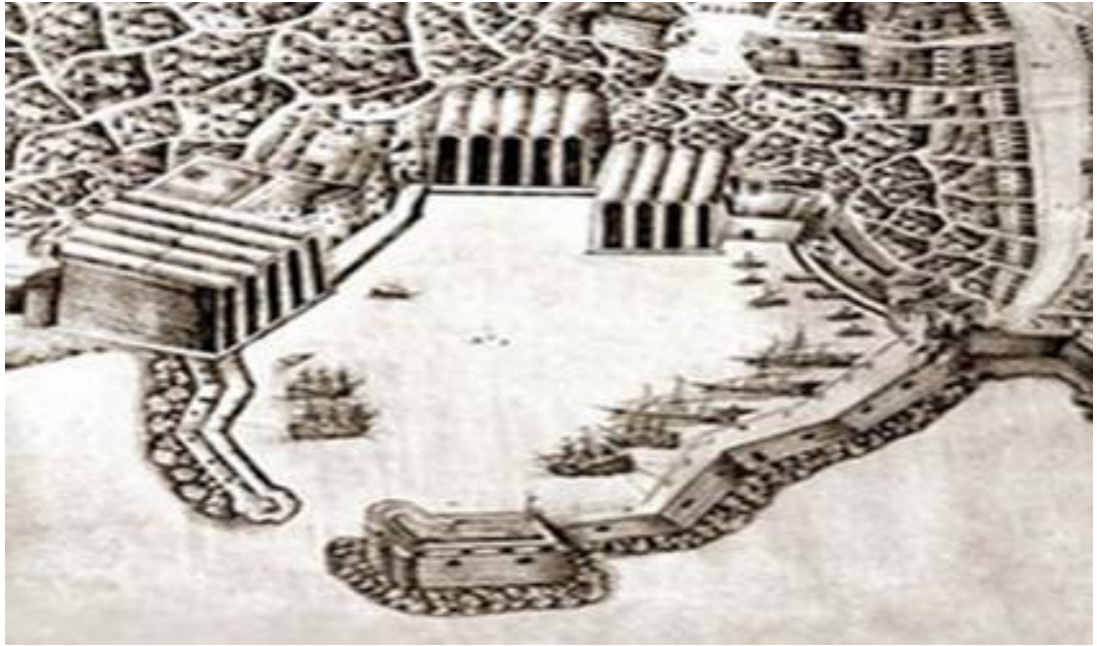

ΤΑ ΝΕΩΡΙΑ

Τα νεώρια, είναι θολοσκεπείς επιμήκεις κατασκευές στα νότια του ενετικού λιμανιού που χρησιμοποιούνταν ως «ταρσανάδες».

Στην αρχική τους μορφή τα νεώρια ήταν ανοικτά προς την πλευρά της θάλασσας, η οποία εισχωρούσε στο εσωτερικό τους έως ένα σημείο, προκειμένου να είναι δυνατή η ανάσυρση των πλοίων.

Είχαν μήκος 50 μέτρα, πλάτος 9 μέτρα και ύψος 10 μέτρα. Μεταξύ τους επικοινωνούσαν μέσα από τοξωτά ανοίγματα και έκλειναν με θυρόφυλλα από καδρόνια με κενά διαστήματα μεταξύ τους

Οι Ενετοί κατασκεύασαν συνολικά 19 νεώρια, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, χωρισμένα σε τρία συγκροτήματα: τα Arsenali Antichi, Vechi & Arsenali Nuovi. Δίπλα στα Arsenali Nuovi υπήρχε αποθήκη αλατιού και μια μεγάλη δεξαμενή νερού με χωρητικότητα 20.000 βαρελιών.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ του ΚΟΥΛΕ

Πότε ξεκινά χρονικά ακριβώς η ιστορία του Κούλε μας είναι άγνωστο, αλλά ένα λιμάνι με τόσο νευραλγικό ρόλο στη Μεσόγειο, όπως το Ηράκλειο, δεν θα μπορούσε να μείνει απροστάτευτο. Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα, το πρώτο φρούριο στη θέση του σημερινού να δημιουργήθηκε στην περίοδο της Αραβοκρατίας (9ος-10ος), ενώ αναφορά για πύργο στην είσοδο του λιμανιού γίνεται στην β' βυζαντινή περίοδο (10ος-13ος) ως Castellum Comunis.

Σήμερα σώζονται κάποια σχέδια περιηγητών που επιχειρήσαν να χαρτογραφήσουν το Ηράκλειο, με παλιότερο αυτό του Μπουοντελμόντι του 1429, που απεικονίζουν έναν πύργο στην είσοδο του λιμανιού.

Ο πύργος αυτός απεικονίζεται σαν ψηλό οικοδόμημα με κατακόρυφους τοίχους και κάτοψη άλλοτε κυκλική, άλλοτε παραλληλόγραμμη. Τα σχέδια αυτά δεν είναι απαραίτητα αξιόπιστα, αφού η κατασκευή που απεικονίζουν μοιάζει περισσότερο με έργο οχυρωματικής αρχιτεκτονικής της δυτικής Ευρώπης.

Έτσι τα μέσα του 15ου μ. Χ. αιώνα βρήκαν το Ηράκλειο ανεπαρκώς οχυρωμένο και τον πύργο του λιμανιού, το Castellum Comunis των βυζαντινών, αμυντικά ανίκανο και ευάλωτο.

Η Γερουσία της Βενετίας το 1462 ενέκρινε ένα ευρύ πρόγραμμα οχύρωσης της πόλης, που θα προστάτευε το Ηράκλειο και τους βούργους (προάστια) έξω από αυτό. Η νέα οχύρωση θα ακολουθούσε τα πρότυπα της νέας οχυρωματικής αρχιτεκτονικής με τους προμαχώνες.

Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος το 1523 κατεδαφίστηκε ο πύργος του λιμανιού και αντικαταστάθηκε με το φρούριο Κούλες, που σώζεται μέχρι σήμερα. Η κατασκευή του Κούλε κράτησε μέχρι το 1540. Οι εξωτερικοί τοίχοι έχουν πάχος σχεδόν 9 μέτρα, ενώ οι εσωτερικοί τοίχοι φτάνουν τα 3 μέτρα πάχος σε κάποια σημεία. Ήδη από πολύ νωρίς παρουσιάστηκαν ζημιές στα θεμέλια του από τη θάλασσα, που αντιμετωπίζονταν κατά καιρούς. Επίσης το φρούριο παρουσίασε πολλές οχυρωματικές αδυναμίες, γεγονός που οφείλεται στο ότι χτίστηκε σε μεταβατική φάση όταν η αρχιτεκτονική των φρουρίων πειραματιζόταν ακόμα με τις κατάλληλες λύσεις.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΟΥΛΕΣ

Με το που πήραν οι Τούρκοι την πόλη κατασκεύασαν ένα μικρότερο φρούριο για μεγαλύτερη προστασία του λιμανιού το οποίο ονόμασαν Μικρός Κούλες. Το πανέμορφο αυτό κάστρο δυστυχώς δεν υπάρχει πια.

Το κατεδάφισαν (1936) για να εκσυγχρονίσουν το λιμάνι. Στη θέση του κατασκευάστηκε προβλήτα για τις ανάγκες του νέου λιμανιού.

ΤΟ ΠΑΡΑΚΤΙΟ ΤΕΙΧΟΣ ΚΑΙ Η ΠΥΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΡΙΩΝ

Στην περιοχή του ενετικού λιμανιού άρχισε μια δραματική επέμβαση που αλλοίωσε σταδιακά σε διάστημα μιας εικοσαετίας περίπου όλη την περιοχή. Μέχρι το 1936 εξαφανίστηκε μεγάλο τμήμα του παράκτιου τείχους, ο μικρός Κούλες, κατεδαφίστηκαν τα ανατολικά νεώρια, το βόρειο τμήμα των δυτικών νεωρίων, η πύλη των νεωρίων, η σκάλα που οδηγούσε στην επιφάνεια σχεδόν της θάλασσας και το παλιό Βυζαντινό τείχος από την σκάλα των νεωρίων μέχρι την αρχή του δυτικού μόλου.

Εμπορικό Κτίριο Μέγαρο Φυτάκη

Όσοι επισκέπτονται το Ηράκλειο όχι μόνο από τη θάλασσα αλλά και την ξηρά, βρίσκονται μπροστά σ' ένα πανύψηλο οικοδόμημα γνωστό με το όνομα, για τους Ηρακλειώτες, το Μέγαρον Φυτάκη.

Κτίσθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1920 από την Εμπορική Εταιρεία Φυτάκη - Κασαπάκη αντικείμενο της οποίας ήταν η εμπορία των κίτρων που ήταν τότε σε ακμή. Θεμελιώθηκε επάνω στα ενετικά τείχη της πόλης, στο σημείο με την ονομασία Cortina Dei Consiglieri.

Ο κατασκευαζόμενος λιμενοβραχίονας, με τον καιρό άλλαξε την κατεύθυνση του κυματισμού προς όφελος του Μεγάρου. Εκεί στην αμμουδιά οι ιδιοκτήτες του είχαν εγκαταστήσει υπαίθρια τη βιομηχανία τους. Σωροί κίτρων και ξύλινα βαρέλια ανοικτά από το επάνω μέρος. Ο ένας εκ των δύο κιτρέμπορων, ο Φυτάκης αρχικά ασχολούνταν με το εμπόριο των φρούτων και των λαχανικών ως εμπορομανάβης και αργότερα μεταπήδησε στο κιτρεμπόριο. Το κίτρο είχε μεγάλη ζήτηση από το εξωτερικό και η τιμή του διαρκώς ανέβαινε όχι μόνο από μέρα σε μέρα, αλλά και μέσα στην ίδια μέρα. Η τιμή του είχε ξεπεράσει τις 28-30 δρχ. η οκά, όταν το ημερομίσθιο ήταν 20-25 δρχ. με αυτόν τον τρόπο απεκόμισαν μεγάλα κέρδη και αποφάσισαν να τα επενδύσουν στην ανοικοδόμηση του Μεγάρου.

Σήμερα χαρακτηρίζεται ως έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο. Το μοναδικό για το Ηράκλειο και ολόκληρη την Κρήτη οικοδόμημα, ανακαινίστηκε ριζικά και μεταμορφώθηκε σ' ένα πολυτελέστατο Ξενοδοχείο.

Επαγγέλματα που υπήρχαν στο Λιμάνι Ηρακλείου

Ο παγοπώλης

Ο αγωγιάτης

Ο καλαθοποιός

Ο αλμπάντης (πεταλωτής)